

Literární putování

Libereckým krajem

srpen
2022

Krajská
vědecká
knihovna
v Liberci

CRYSTAL
VALLEY

Literární putování sklářské na Novoborsko a Cvikovsko

Putování začneme v Novém Boru, odkud si můžeme udělat okruh dopravními prostředky po několika sklářských památkách v okolí a místech spjatých s působením regionálních spisovatelů a projít se ze Sloupu v Čechách zpět do Nového Boru.

V **Novém Boru** stojí za návštěvu **sklářské muzeum**, jehož expozice seznamuje s historií a technologickým vývojem sklářského průmyslu od 18. století po současnost. Lze si prohlédnout výrobky různých sklářských technik i historické modely dílen.

Ve městě se narodil **Josef Jaroslav Kalina** (9. listopadu 1816 – 22. června 1847, Praha), v ulici nyní po něm pojmenované. Na domě je v současnosti jeho pamětní deska. Psal epickou a lyrickoepickou poezii, jeho básně vyšly mj. pod názvem **Kšaft a ostatní básně** (1916). Ve své době byl nazýván druhým Máchou, dnes je však téměř neznámým autorem. Vzpomenout můžeme také na zdejšího rodáka **Johanna Mosiga** (zemřel zde 16. dubna 1883), doktora medicíny a chirurga, člena spolku Abendgesellschaft von Schülern, který měl za cíl pěstování poezie a vědy.

Z nedalekých **Arnultovic** pocházel **Franz Rasche** (3. července 1816 – 17. října 1875), který pracoval jako rytec skla a zemřel ve své rodné obci. Napsal knihu **Gedichtenbuch**.

Svor, ležící mezi Novým Borem a Cvikovem, se stal rodištěm dvou autorů. **Gustav Lerch** (1. srpna 1891 – 23. dubna 1975, Bischofswiesen) byl učitel a vychovatel ve Švýcarsku a v Anglii, redaktor a autor řady románů a vyprávění, např. **Nordböhmsche Dorfchronik**. **Karl Otto Oertel** (30. října 1872) byl doktorem filosofie, žil v Drážďanech a napsal také několik prozaických děl a dramát.

V nedaleko ležícím **Cvikovu** se narodil **Ottomar Weydlich** (* 22. prosince 1829), který pracoval jako voskař a psal básně, a **Max Horner** (23. května 1881 – 1943), jenž působil jako zástupce na státní reálné škole v Ústí nad Labem a šéfredaktor časopisu *Nordböhmisches Tagblatt* v Děčíně. Psal též básně.

V **Martinově údolí** u Cvikova žil na konci života u své sestry a dcery kněz **Anton Nittel** (25. března 1826, Bukovany – 9. září 1907), autor povídek **Geschichten vom Hockewanzel** (1881), ve své době označovaných za nejlepší lidovou knihu v Rakousku, třídílných povídek **Nordböhmsche Dorfgeschichten** (1883–98) a dalších děl. Zde také zemřel.

Ze Cvikova se vydáme do **Kunratic** u Cvikova. Zdejší **Skleněná zahrada** Jiřího Pačinky je celoročně přístupná venkovní galerie skleněných květin doplňujících osázené terasy.

Každý měsíc zveřejníme nový výlet za zajímavými literárními osudy a památkami našeho kraje.

Informace a podklady ke každé vycházce včetně mapy s trasou výletu naleznete vždy na našich webových stránkách a sociálních sítích. Vydejte se s námi odhalit literární stopy v našem kraji!

www.kvkli.cz

Literární putování

Libereckým krajem

srpen
2022

Krajská
vědecká
knihovna
v Liberci

CRYSTAL
VALLEY

V obci se narodil **Josef Friedrich** (30. srpna 1851 – 2. června 1919, Cvikov), vlastivědný badatel působící jako ředitel v měšťanské škole ve Cvikově, autor děl **Reichstadt, b. kais. Schloss Mühlstein, die bedeutendste Ruine im Geb. d. kais. Herrschaft Reichstadt** a **Das Zwickauer „Charfreitagsspiel“**.

Další cesta nás zavede do **Lindavy**. Zde působící **sklárna Ajeto** nabízí pro veřejnost exkurze, v rámci kterých si prohlédnete sklárnu se sklářskou hutí a na vlastní oči uvidíte práci sklářů. Můžete si i vytvořit vlastní skleněný výrobek pomocí sklářské píšťaly.

Mezi **Svitavou** a **Velenicemi** se nacházejí dva dochované objekty bývalých zrcadloven. První objekt, na tomto místě, se jmenuje **zrcadlovna Rabštejn** a druhý asi 800 m západně **Velenická zrcadlovna**. Velenickou brusírnu zrcadel nechal v údolí řeky Svitavky vybudovat v roce 1767 hrabě Josef Jan Maxmilián Kinský. Dlouhá kamenná budova s hrázděným patrem se dochovala dodnes. V budově se nacházely výrobní dílny a byty pro správce a hlídače. Zrcadla se vyráběla na 8 leštících strojích, které byly poháněné strojem na vodní pohon. Zrcadlovna Rabštejn je mladší stavbou vybudovanou v roce 1854 hrabětem Karlem Kinským.

Významně je se sklářstvím spojen **Sloup v Čechách**. Broušení optického skla tu roku 1678 zavedl Georg Görner a jeho potomci je udržovali až do 90. let 19. století. Z rodiny je nejznámější výrobce brýlí a dalekohledů Samuel Görner, který žil od roku 1718 jako poustevník v Samuelově jeskyni. V jeskyni se věnoval broušení skleněných čoček, výrobě brýlí a dalekohledů. Strávil tu 17 let, v roce 1735 odešel na nedaleký hrad Sloup, na jehož vrcholu je jeho socha s dalekohledem. Z tohoto rodu pocházel také Anton Görner, jehož prý hrabě Kinský vyslal na 3 roky do Norimberka a po návratu se měl podílet na zřizování prvních zrcadlových továren ve Sloupu. Hrabě Kinský v roce 1756 zřídil poblíž Poustevnického

kamene první brusírnu zrcadel. Zároveň pozval z Norimberka odborníky Christiana a Antona Stöhra, kteří v letech 1756–1767 vystavěli dvě zrcadlové továrny v Lindavě. Po jejich dokončení byla výroba zrcadel ve Sloupu zastavena. V roce 1850 založil František Witwer ve Sloupu malírnu skla a porcelánu, o dva roky později tu vznikla hraběcím zrcadlárnám konkurence založením nové zrcadlářské firmy Josefa Taussiga. V roce 1873 vznikly v bývalém poplužním dvoře pod skalním sukem nové dílny na zdobení zrcadel a továrna na výrobu rámu s parním pohonem, která však nepřekonala starší ruční výrobu. Kinští také znovu koupili budovu bývalé sloupské zrcadlárně a po přestavbě roku 1883 v ní zřídili brusírnu benátských zrcadel, která se těšila velmi dobré pověsti. V podnikatelské sféře vynikl Adam Grossmann jako sklářský obchodník ve španělském Cadizu nebo Ludwig Gertner (1799–1888), který byl společníkem sklářského obchodu v Amsterdamu. Poblíž je Brýlařská jeskyně, kde se podle pověstí vyráběla optická skla.

Ve Sloupu se narodil významný český historik, vlastivědný badatel, dramatik a básník **Ferdinand Breislav Mikovec** (23. prosince 1826 – 22. září 1862, Praha). Na rodném domě č. p. 181 pod hradem v ulici po něm pojmenované má pamětní desku. Méně známe je, že se zde narodili také dva němečtí spisovatelé, **Franz Puhl** (* 11. března 1863), poštovní úředník v České Lípě a starosta Sloupu, žijící v č. 15 (dnes Benešova ulice), který publikoval básně, a **Ferdinand Melzer** (1822 – 21. května 1872, Neusandec, Galicie), majitel zahradní restaurace č. 3 u zámku (Benešova) ve Sloupu, od roku 1847 spolupracoval jako literát s pražskou Bohemií a působil jako zemský soudní rada.

Pěším výletem ze Sloupu projdeme v Chotovicích lesoparkem místního rodáka **Franze Hantschela** (4. října 1844 – 23. února 1940, Vídeň), významného vlastivědného badatele. Kromě něj se zde na-

Literární putování

Libereckým krajem

srpen
2022

Krajská
vědecká
knihovna
v Liberci

CRYSTAL
VALLEY

rodil také **Franz Wedlich** (26. června 1854), který působil jako malíř-krajinář, mezi jeho díly jsou uváděny např. oltářní obraz v kapli na Kalvárii u Mařenic, obraz na oltáři v kostele sv. Anny ve Skalici u České Lípy či řada originálních obrazů s církevní tematikou včetně oltářního obrazu v kostele v Novém Boru, které vytvořil se svým švagrem Franzem Wernerem, absolventem pražské malířské akademie. V mládí se věnoval též poezii.

Na samý závěr je možné ještě navštívit netradiční technickou památku – **vzorkovnu vitráží** s novogotickou věží v obci **Okrouhlá** nedaleko Nového Boru. Stavba z roku 1893 patřila firmě Meltzer, která zde vyráběla vitrážová okna především do sakrálních staveb. Dnes je objekt v havarijním stavu a nepřístupný.

Marek Sekyra

CHLAPCOVA PÍSEŇ SLEPÉMU OTCI Franz Rasch

První píseň, jež mi v hrudi zní,
žalem se nesměle třese
a pak se, co dar můz slavnostní,
jak modlitba k nebi vznese,
mému dobrému otci buď pěn
ten verš prvorozeného,
neboť jej hudba a zpěvy jen
potěší v temnotě jeho.
On nevidí třpyt v hvězdném sále
ani modř jasného nebe,
před jeho zraky temno stále
a bez jasu rán jen noc zebe;
V lesní zeleni zrak nesvlaží,
pestré louky nespatrií, vánkem
čechrané, ale vždy oblaží
se zpívajícím skřivánkem.
Ó, dej mi, má múzo, ještě sil
zpívat mu písně dojemné!
Pak bych díky jeho lásce byl
šťastný jak on po skladbě mé.
To měl by pak ve mně náhradu
za to, co v osudí mu vpletlo
neštěstí, vždyť z nebes pokladů
je tím nejskvělejším světlo.

SIROTEK Franz Wedlich

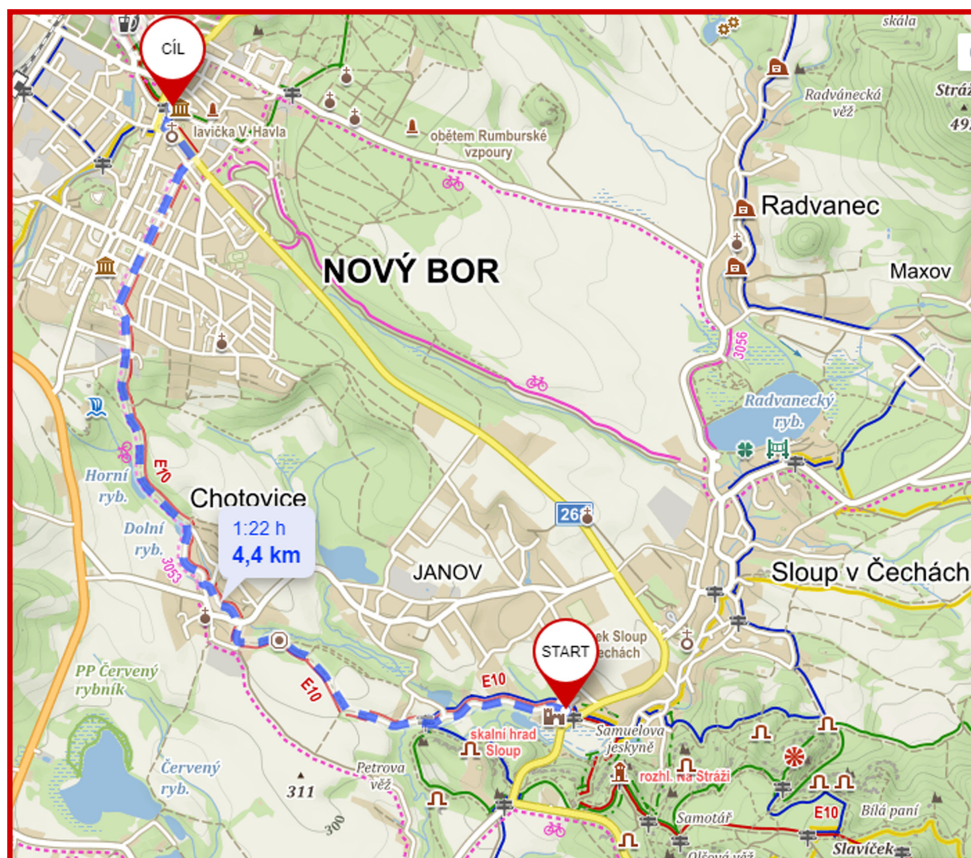
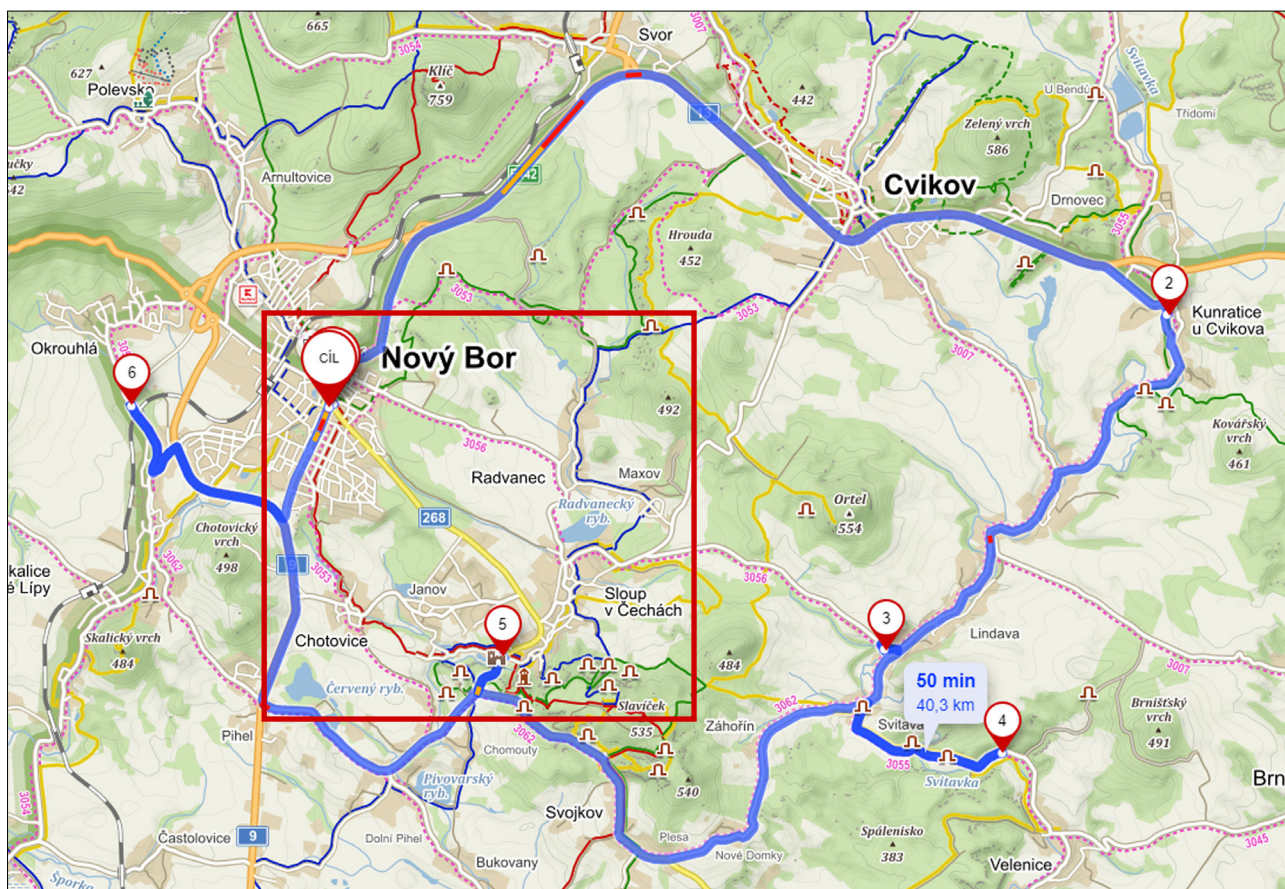
Také já jsem se jednou směl
k mateřskému srdci přivinout;
hodiny blaze plynuly,
jako bych vstoup' v pohádkový kout!

Kvetoucí háj a v červánkách
zdála se být moje budoucnost
a v jarním tanci radostném
boží svět jak nejkrásnější skvost!

Ach, svět krásí jas sluneční:
a já tu jsem se svou bolestí.
Pryč zmizel sen mého mládí!
Chlad prázdna vzal srdce do kleští!

Jsem sám! Může snad ještě být –
jen ty, Bože, to můžeš chápat! –
větší bolest než osiřet?
Sám opuštěn světem tápat?

Výletní mapa

- Start/Cíl** – Nový Bor
2) – Kunratice u Cvikova
3) – Lindava
4) – Velenice
5) – Sloup v Čechách
6) – Okrouhlá

- Pěší trasa**
Start – Sloup v Čechách
Cíl – Nový Bor